

## Baekbespreking

E. C. v. d. Meulen, Kant en Klaar, binnen 't jaar, J. B. Wolters, Groningen.

De Heer E. C. v. d. Meulen gaf een reeks deeltjes uit onder de titel: Een Methode voor het aanvankelijk leeronderwijs op de Christelijke Scholen. Zeven deeltjes (in 2 bandjes), en voorts overtrekschrift, 1 pakje met 120 dubbele overtreksblaadjes, 24 klassieke platen, op carton geplakt, ook met etiketterstroken samen in doos (34 met, 30 zonder tekst), een handleiding, en een korte toelichting, op aanvraag voor leerkrachten gratis.

Gekleurde tekeningen van Herman Dijkstra.

We hebben, zoals ieder begrijpt, van onderricht in het lezen geen verstand. Maar wat we zagen geeft ons de indruk van doordacht werk.

En nu het aanbod komt van gratis te lezen en d i n g van deze korte toelichting ten dienste van leerkrachten, geloof ik, binnen de perken van mijn bevoegdheid te blijven, als ik via deze rubriek gegadigden wijs op de gelegenheid, zelf zich de controle over het juist dan wel onjuist zijn van mijn leken-impressies te verschaffen.

De toelichting bestaat maar uit 18 bladzijden en is keurig gedrukt. De deeltjes zelf eveneens. K. S.

### JEUGDLEVEN

## Congres van vrijgemaakte studenten

7-9 JANUARI 1952.

Op 7 Januari a.s. zal D.V. het Congres voor Vrijgemaakte studenten in Nederland aanvangen, des morgens om 11 uur in het gebouw van de Theol. Hogeschool, Broederweg 15, te Kampen. Des middags hoopt voor ons te spreken Dr A. P. Muys uit Den Bilt over: „Augustinus”. De volgende dag zullen Dr C. Smits uit Laren (des avonds) en de Heer H. R. Rookmaker uit Amsterdam refereren over: „Gelovige Wetenschapsbeoefening”. Eerstgenoemde met name ten aanzien van de Natuurwetenschap. Het laat zich verstaan, dat de titels der onderwerpen door de sprekers zelf nader zullen gepreciseerd worden. Zoals gewoonlijk zal de huishoudelijke vergadering plaats vinden op de laatste congresdag. Woensdagmiddag wordt het congres gesloten. De hoofdelijke omslag bedraagt naar schatting van de Fiscus p.m. f.3.—. Zij, die logies wensen aan te vragen, kunnen dat schriftelijk doen bij Am. H. Solle, Wilhelminalaan 2, Kampen. Uiterlijk vóór 31 December a.s.!

Het spreekt vanzelf, dat dit congres, waarnaar velen onzer studenten reeds enige tijd hebben uitgezien, geen speciale aanbeveling behoeft. Er zullen belangrijke zaken aan de orde komen.

Voor het Moderamen,

M. VAN DER WEL, Kampen.

## GRONINGER Brieven

Amice frater,

Wie nauwlettend de tekenen van deze tijd nagaat — en wij moeten zulks toch niet nalaten — wordt door tweemaal verschijnsel getroffen.

Eenzijds de sterke trek van een christenheid, die nog niet geheel los is geraakt van het Woord Gods en zijn prediking, naar de genoegens, de verstrooiing der van God en Zijn Woord afgeheel afgedwaalde wereld. Men doet zijn best daar zoveel mogelijk van naar zich toe te halen, het te „christianiseren”, onder de leus, dat wij de cultuur — en die cultuur wordt dan veelal beperkt tot de wereldse gemakkelikheden — moeten beïnvloeden door onze „beginnselen”. Meestal geldt dit dan voornamelijk voor zes dagen der week. Men zondert de Zondag uit, die speciaal voor de religie ons is gegeven. Hoezeer het dan wel moeilijk valt het oor niet voor de radio te luisteren te leggen, als het de sportuitslagen geldt. Want de sport is zulk een voornaam cultuuring.

Met begerige ogen zien de mensen naar datgene, wat de wereld voor moeds alzo biedt. Zij is toch, als het er op aankomt, zo rijk.

Maar anderzijds verneemt men uit de wereld, de wereldliteratuur, niet dan een diepe, menigmaal opstandige klacht over de onvoldaanheid, de leegte, de ellende van ons huidige cultuurleven. Een oververzadiging, die zelfs tot walging leidt.

Wat, zo is dan de verzuiching der dichters, der wijsgeren, der romanschrijvers, wat is toch de betekenis van dit leven met al zijn angsten en zorgen en ledig vermaak, waar de dood elk ogenblik aan onze vensteren kan kloppen?

Ik las in een modern libertijns tijdschrift deze dichterlijke verzuiching: de hele wereld heb ik afgereisd in droom. Wat is mij van die reis gebleven? Niet veel meer dan 't verlangen, om nog even in een verlaten tuin, waar de avond grijst, te zien — de korte bloei van de nachtschoon. Even schoon, daarna ver-

kleurend. En dan het slot, dat de dood mij nijdig toe zal snuiven: ga nu maar de ijskast in, het is je beurt.

Meen niet, amice, dat dit een uitzondering is, zo iets als de „zwarte tijd” van een Byron, die de jeugd menigmaal zou kennen.

De wereld is zo onuitsprekelijk arm.

En zij weet zulks. Wie de tijd heeft om enige kennis te nemen van de literatuur buiten onze grenzen, van welke de onze meestal niet dan een weerspiegeling is, zal dit spoedig ontdekken.

Deze onvoldaanheid, die het humanisme van onze dag kenmerkt, doet bij de wereldse wijze en litterator de vraag rijzen, of niet de religie nieuwe levenskracht zou kunnen geven en nieuwe vreugdevolle levensaanvaarding.

Maar wij zouden ons vergissen, als wij dachten, dat hier een waarlijk zoeken zou zijn naar de geopenbaarde waarheid in het Woord des Heren of zelfs een enigermate ernstige vraag naar de waarachtige christelijke prediking.

Heel en half moderne predikers mogen dit menen, het tegendeel is waar.

Het humanisme van deze dag moge het koude modernisme hebben verlaten, het is alleen maar niet dan de mystiek, die trekt. De humanist blijft zoals hij gaarne constateert autonoom.

Ik wees in een vorige brief op het betoog van de romanschrijver Vestdijk, die vooral veel door de „intellectuele” jeugd gelezen wordt. Hij is, anders dan de Engelse dichter Kipling, die zei, dat oost en west elkander niet begrijpen, van mening, dat er een nieuwe religie zal moeten zijn, vermenging van westerse wijsheid en oosterse mystiek.

Wij vinden deze gedachte allerwege, niet het minst in de Engelse en Amerikaanse literatuur.

Ik geef een paar voorbeelden zonder nu de verschillende geschriften te noemen.

Daar is een Amerikaan, die zegt: wij leven in de schrikkelijke eeuw van de atombom. Een „atomic age”.

En daardoor is er nu een roep om een nieuwe wereldreligie, de basis van alle religie, waar dan ook.

Deze schrijver beveelt dan aan een versmelting van Oostelijke en Westelijke wijsheid; Boeddha en Mohammed, Augustinus en Plato, christenen en Turken.

Uit het Oosten komt het geloof aan een alles doorringende godheid. Uit het Westen een steunen op wat de rede ons leert. Rede en gevoel — ziedaar een nieuwe wereldreligie. Rousseau.

Daar is een Zuid-Amerikaan; het Latijnse verre Westen.

Hij zegt: wij zijn gegrepen door de Europese decadentie. Wij zochten de waarheid bij Voltaire, Rousseau, Comte, Bergson, Franse schrijvers en dichters.

Wij zijn overzat van geïllustreerde bladen, negermuziek, wetenschappelijke nieuwigheden, detective-histories, moordmysteries, films, records, enz. Dan semi-specialisten en semi-technici en semi-politici.

Waar is de weg tot behoud, tot nieuwe vastigheden voor ons arme leven?

Hij eindigt met het woord van een groot Amerikaans dichter: „even though you seem to have everything, one factor is lacking: God.”

Een derde voorbeeld. Een schrijver, die tot titel voor zijn wijsheid koos: Het gelukkige leven.

Hoe dit te vinden? Er moet komen een terugkeer naar het levensinzicht, dat ons door de mystieke ervaring wordt ontsloten.

Hij heeft dit zelf ervaren bij het beluisteren van een Beethovensymphonie.

De les der mystieke ervaring is ook de meest rationele, waartoe de wijsbegeerte brengen kan. En dan volgt een heel geleerde studie over de geestelijke staat van de mens.

Daar is een andere geleerde, die herinnert, hoe de Engelse wijsgeer Berkeley opkwam tegen de vrijdenkers van zijn tijd, en weer wees op de mysteries van de christelijke godsdienst, zoals hij die dan zag.

Nog weer een, die de weg tot God wijzen wil. Hij zoekt contact met de godsdienstige werkelijkheid. Maar de kerk kan de weg tot God niet wijzen. Zij spreekt de mens te zeer aan in de taal der kinderen. Zij zegt: zo moet gij geloven. Maar dat kan de autonome mens, die zichzelf in het centrum van het leven stelt, niet aanvaarden. Als de kerk weer invloed wil hebben, en het Evangelie onweerstaanbaar zal worden, dan moet de aandacht vallen op het boven rationeel contact tussen de ziel en God in Christus. Daaruit zal de algemene mensensliefde weer groeien, die de maatschappij redden kan.

Zo is het, verklaart een ander: de christelijke godsdienst van Christus, o zeker, die moeten wij weer hebben, maar dan ontdaan van priesterkaste en wat daarmee in verband staat. Niet het geloof, maar de liefde moet op de voorgrond staan.

Nog weer een wijze, die de vraag stelt: heeft de stoffelijke beschaving, zoals de moderne wetenschap ons die gaf, ons gelukkig gemaakt? Hij antwoordt ontkennend. Menselijke hoogmoed heeft zich van God losgemaakt en kent geen plicht meer. Het besef van het goed verband van recht en plicht moet terugkeren.

Daar is voorts een zoeken naar de oerreligie bij de oervolken. Er is zelfs een schrijver, die verzekert, dat wij ver achter de thans bekende historie moeten teruggaan. De mensheid heeft een vijfduizend eeuwen

heel gelukkig geleefd. Zesduizend jaar geleden begon het cultuurverval.

De mensen begonnen met de oorlog en toen was het mis.

De cultuur kan weer gered, als wij terugkeren tot de primitieve levenswijze, waarop dan Christus en Boeddha zouden hebben gewezen, en dat bij 'n Gandhi is herleefd.

Daar komt Rousseau weer te voorschijn, die de natuurmens zo verheerlijkte, dat in zijn dagen vele Franse edelen op reis gingen, om die nobele natuurmens te vinden. Vooral naar Amerika, bij de Indianen, en de blanken, die daar in zo grote vrede met die natuurmensen leerden leven en werken.

Zij durfden nadien van hun bittere ervaringen niet vertellen als zij naar het vaderland terugkeerden, want dat was in dagen van de revolutionaire terreur gevaarlijk.

Ik zeg: als zij terugkwamen, want Groen van Prinsterer verhaalt, dat dit niet altijd gelukte. De wilde natuurmens was waarlijk niet zo gemakkelijk in het verkeer.

Maar genoeg van al die wijsheid van de „buitenkerkelijke” mens.

Eén ding is duidelijk: de humanist wordt weer religieus, godsdienstig en zoekt zijn heil bij de mystiek.

En het is ook daarom, dat Rome zich weer zo dicht bij dit humanisme aansluit, zij het op ietwat andere manier, als indertijd in de dagen der Renaissance.

Ik noemde straks de naam van de Franse wijsgeer Bergson, van Engels-Joodse oorsprong, die jaren lang in Parijs de veel gezochte wijsgeer was. Eerst volkomen ongelovig; daarna gegrepen door de Roomse mystiek.

Het bekende, nog altijd deftige Franse tijdschrift „La Revue des deux mondes”, van October j.l. bracht een interessant artikel met het opschrift: hoe Bergson God vond.

Ik wil daarvan in een volgende brief iets vertellen. Het is zo'n echt teken des tijds.

Met hartelijke groeten en heilbede, uw toegenegen MARNIX.

## PERSSCHOUW

„THIJS BOOY KRIJGT EEN COLLEGA”.

De (synodoer.) K'bode van Utrecht schrijft:

Thijs Booy krijgt een collega. — Het zondenregister van de Kerk. — Een schip op strand.....

Nou moet eindelijk de kogel maar eens door de Kerk, zo luidt de titel van het boek, dat de Roomse schrijver Giele Francens op de markt heeft gebracht en waarin hij zijn opgekropt gemoed lucht geeft. Hij geeft daarin een scherpe kritiek op de toestanden en misstanden, die z.i. de atmosfeer in de Roomse Kerk bederven en waaraan zo spoedig mogelijk een einde dient te worden gemaakt. We zouden hem dus de Roomse Thijs Booy kunnen noemen.

Alleen met dit verschil, dat hij waarschijnlijk meer uit de werkelijkheid spreekt dan onze Geref. broeder. Een resumé van dit boek vonden we in de „a-Gravenhaagse (Herv.) Kerkbode. Het is goed, dat onze lezers hier ook eens kennis van nemen, niet met een hoort leedvermaak, want daar is geen reden voor, maar om enigszins georiënteerd te zijn met wat er op het Roomse erf gaande is. En tussen de regels door, make ieder zelf de toepassing voor ons eigen kerkelijk leven. Ook voor ons valt hier mogelijk nog wel wat te leren.

Hier volgt dan wat we lezen:

Wat zijn klachten zijn? Allereerst de opleiding van de priesters. Veel te onpractisch en te wereldvreemd. Door hun onnatuurlijk leven, annex aan hun staat, hebben de priesters geen benijdenswaardige eigenschap voor een leidersfiguur. Er behoort niet veel meer bij te komen of een priester is als mens niet meer aanvaardbaar in de gemeenschap, waarvan hij leiding heeft. Bovendien wordt hij door zijn vorming veel te weinig afgestemd, ja afgericht op de mensen, hun concrete zorgen, wensen, behoeften en idealen. Laten ze als seminaristen maar onder dienst gaan! Ze zullen er heus niet van smelten. Laat ze maar net als in Frankrijk in het volle arbeidsproces betrokken worden. En waarom is er geen verplicht emeritaat als bij de Protestanten? Onlangs overleed in Nederland een 82-jarige deken. De laatste 10 à 15 jaar had hij door zijn te lang blijven net alles afgebroken, wat hij eerst met zoveel zegen had opgebouwd.

En dan het werk van de pastoors en kapelaans. Hoe weinig huisbezoek wordt er vaak gedaan. Ze hebben wel tijd om bij een rijke de deur plat te lopen. Maar naar de minder bedeelde, die misschien drie minuten van de kerk afwoont, kijken ze niet om. Er is geen geest van saamhorigheid meer in de parochies. Misschien beleven we de tijd nog, dat er kleine wijkkerkjes komen, waardoor het mogelijk is de gemeenschapsgeest te activeren. En die kleine parochiekerkjes moeten niet meer dan 400 plaatsen tellen. (Denk aan het streven naar veel kleine preekgelegenheden in onze eigen Hervormde gemeente).

En dan dat tarief bij huwelijk en begrafenissen. Allemaal geldmakerij. Aanstaaende Woensdag een H. Mis voor bruidegom en bruid. Dat is vierde klas. Of het is gezongen Mis voor bruidegom en bruid. Of het is plechtig gezongen H. Mis en daarna het „feestelijk gezongen H. Mis voor bruidegom en bruid!” Maar die eerste klasse is weer onderverdeeld in twee à drie superklassen, met extra lopers, kaarsen en bloemen. Bij eerste klasse C ligt de loper tot achter in de kerk, bij eerste klasse B tot in het kerkportaal en bij de super H. Mis, feestelijk gezongen en wel, gaat hij de trappen af tot aan de portier van de trouwkoets. Zeg nu maar eens dat wij geen mooie godsdienst hebben. Een deken

heeft e  
Bij een  
waar op  
blijven  
wanneer  
in de k  
Zondag  
wordt i  
grote g  
genoem  
1898 op  
dit doel  
banken  
opgebo  
En i  
wordt  
pelaan  
stijl, ho  
het raz  
schamp  
En v  
tionair  
stellen,  
komt h  
gen en  
ther, d  
En te  
rend is  
van een  
vele pu  
Hoe i  
Allen  
90 proe  
geschee  
lesje, d  
actualit  
gebied  
De geel  
eerste  
heiligen  
hun aan  
selen e  
langs d  
gewone  
van Lu  
keurig  
deijk b  
De saan  
niet lan  
van bel  
invloed  
ken go  
behoeft  
op zult  
noom i  
merking  
zake z  
den. He  
kijken  
Bij h  
niet in  
tuurlijk  
tiserend  
se kerk  
waarna  
wil prak  
kant k  
samenw  
der ger  
om ziel  
In de k  
tiek va  
Tensl  
zegt ze  
geboeks  
voortze  
oorlog?  
of alth  
elfder  
Hoe i  
er n.l.  
wordt  
Giele  
Luther  
is het o  
de Ron  
bestaan  
zijn op  
hun ge  
reforms  
ontferm  
Het st

Elders  
Hardegan  
School. C  
sis Goud  
schrijft

Het  
onze k  
onze d  
Niftrik  
derwijs  
conflict  
van de  
ouders  
lenen o  
school.  
Het i  
heel du  
wat me  
en hoe  
ken. E  
vlag et  
voor K